

Priority programu ČPS Draft

Zajištění základních občanských práv a svobod v době Internetu

Není pochyb o tom, že je svoboda základním pilířem demokratického státu. V každodenním životě je tento fakt interpretován zjednodušeně tak, že „je dovoleno vše, co není zakázáno“, nebo slovy, která definují vztah mezi námi, občany “naše svoboda končí tam, kde začíná svoboda toho druhého”. Ačkoliv existuje řada mechanismů, které nám tuto svobodu garantují, jsou občanovi neustále předkládána další a další omezení, která se již svobody toho druhého týkají jen velmi okrajově, někdy vůbec. Těmito kroky pak stát často svévolně zasahuje do elementárního práva, které nám zaručuje jak ústava ČR především článek 9, který říká, že nelze provést takové změny, které by vedly k odstranění demokratických principů státu tedy svobody, tak Listina základních lidských práv a svobod.

S nastupující informační společností, která si nese ve vínku odlišnost a otevřenost, je třeba zrevidovat jak existující legislativu, tak vybudovat další nové mechanismy, které občanovi svobodu teď i do budoucna zaručí.

V současnosti evidujeme tyto zásadní problémy, které hodláme adresovat:

- právo na soukromí (<http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=161&submenu=164>)
- právo na svobodný přístup a průchod internetem
- právo na svobodu projevu

Právo na soukromí

V dnešní společnosti je prakticky každý občan registrován a neustále nějakým způsobem sledován. V rámci moderního státu je neakceptovatelné, aby s občanem, a to z jakýchkoliv důvodů, bylo nakládáno, jako s potenciálním pachatelem trestného činu, nebo aby o něm byly uchovávány informace, které přímo nesouvisejí s fungováním demokratického státu.

Zpravodajské služby pod kontrolou

V ČR momentálně neexistuje žádný výkonný orgán (kromě ministra vnitra), který by kontroloval činnost českých vnitřních (BIS), nebo vnějších (ÚZSI) zpravodajských služeb. I když obě rozvědky deklarují svojí apolitičnost, není možné to ověřit.

Česká pirátská strana si uvědomuje rizika spojená s dnešním stavem legislativy, která se dotýká českých zpravodajských služeb. Není pro nás přípustné, aby jakákoliv tajná služba měla nad sebou jediný kontrolní orgán ve formě Ministra Vnitra, který je obvykle členem některé politické strany a není tedy zajištěna jeho apolitičnost. Kontrolní úlohu by měl převzít nový výbor Poslanecké sněmovny, tvořený zástupci všech parlamentních politických stran, kde za každou stranu je nominován jeden zástupce.

Můj počítač můj hrad

Jakékoliv aktivity, které vedou k vloupávání se do soukromých či firemních počítačů, ke

sběru dat, nebo ke sledování vyhledávacích cílů jednotlivých občanů musí být trestné. Takovéto činnosti, pokud by byla vedena příslušnými orgány, musí předcházet povolení totožné s povolením k odposlechu, tedy vydané soudcem, za předpokladu důvodného podezření z páchaní trestné činnosti.

Mít či nemít mýtné

ČR za podivných okolností nechala vybudovat systém mýtných bran, které jsou pro ni spravovány třetí firmou. Celý systém lze využívat i druhotně, například pro sektorové měření rychlosti, dohledávání kradených vozidel, nebo monitorování pohybu. Mýtný systém již dnes zaznamenává registrační značky vozidel pod branami projíždějících a je schopen vytvořit fotografii řidiče vozidla, pouze takto nasbírané informace týkající se osobních vozů neukládá a nevyhodnocuje.

ČPS požaduje, aby byly dodány záruky, že osobní data nashromážděna mýtným systémem nebudou moci být zneužity.

Právo na svobodný přístup a průchod internetem

Internet nesmí být pod záminkou potlačování extremismu, sázení, terorismu, dětské pornografie, kopírování, sdílení, apod. omezován. Tyto problémy mají být řešeny policií, a nezávislými soudy. Jakákoliv uživatelem nevyžádaná filtrace veřejného obsahu Internetu je zcela nepřijatelná.

Právo na svobodu projevu

20 let po pádu komunismu záživá ČR do této doby bezprecedentní zásah do svobody slova. Vznikl zákon, který trestá až petimilionovou pokutou či vězením zveřejnění informace o podezřelých a obviněných během trestního řízení nebo informace pocházející z policejních odposlechů. Sami funkcionáři vládnoucí strany přiznali, že je zákon určen k zastrašování novinářů. I když prezident a Senát tento "náhubkový zákon" vrátili zpět, Sněmovna jej nakonec prosadila. Zákon je diskutován i na úrovni Evropského parlamentu.

Česká pirátská strana chápe tento zákon jako účelový, který vznikl převážně z důvodu omezení kontroly politických činitelů a jejich aktivit (kauza Kubice, spis Krakatice). V rámci ochrany práv obviněného je nyní neoprávněně omezena svoboda projevu i právo veřejnosti na informace. Zákon musí být zrevidován.

Internet je Vaše moře

Internet se nesmí stát prodejním kanálem, kde budou podmínky diktovány korporacemi či jinými zájmovými skupinami. Existuje reálné nebezpečí, že se tyto skupiny pokusí zdiskreditovat a postavit mimo zákon jakékoliv metody vytváření bezplatného obsahu, který by ohrožoval jejich zájmy. ČPS bude aktivně bojovat proti snahám o prosazení zákonů, které by znemožňovali subjektům poskytujícím obsah svobodně publikovat. Síťová neutralita, jako podmínka svobody projevu, musí být zachována.

Revize autorského zákona

Revize autorských práv je jedním z nejdůležitějších cílů České pirátské strany. Splnění tohoto cíle považujeme za nutné pro zachování svobody Internetu a ukončení nesmyslných rozsudků za porušování autorského práva. Naším cílem je najít vhodný kompromis mezi ochranou autorů na straně jedné a dekriminalizací uživatelů na straně druhé.

Dekriminalizace sdílení

Současná právní úprava:

Současná situace je podle nás nevýhodná pro obě strany. Pohybujeme se ve dvou rovinách, kdy je na jednu stranu legálně možné stahovat z Internetu např. hudbu a filmy, ale jejich sdílení je zakázáno. Vzniká tak velká část obyvatel, která je nesmyslně kriminalizována. Přitom se z každého záznamového média platí odměna v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu, který je ospravedlněn právě možností vytvářet kopie pro nekomerční užití.

Chápeme, že společnost není na tak velký názorový posun dnes připravena a proto chceme postupovat cestou malých změn a na základě analýzy dopadu těchto změn prosazovat další. Konečný cíl je svobodná kultura, kde autoři mají přiměřený prospěch ze svého díla a občané se nemusí bát postihu. ČPS si je vědoma, že nalezení nového modelu aplikace autorských práv je jedinou možností jak obnovit celospolečenský respekt vůči jejich existenci.

Náš návrh na změnu:

V první fázi chceme prosazovat především:

- Transparentní nakládání s příjmy z odměn v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu. Každý má právo vědět, kam směřují peníze, které nedobrovolně zaplatil kolektivním správcům autorských majetkových práv.
- Dekriminalizace šíření díla v elektronické podobě za účelem nekomerčního užití. Naše představa je taková, že pokud jde o nekomerční šíření, neměl by za něj nikdo dostat ani podmíněný trest.
- V některých případech by mohlo proběhnout přestupkové řízení, ve kterém by se vycházelo z ceny díla, za kterou je dostupné na trhu. Pokuta by neměla být vyšší než desetinásobek na trhu obvyklé ceny rozmnoženiny díla. Náhrada škody, která dnes dosahuje závratných výšin, by měla být určována podle nové metodiky a hlavně dle zdravého rozumu. Jiný přístup je nutný v případě, že jde o nezveřejněné dílo, kde by měly být tresty vyšší. Jako společensky nepřijatelné považujeme komerční užití takového díla. Ale i zde bychom chtěli prosazovat princip zdravého rozumu, a nastavit postihy tak, aby tyto vycházely ze skutečné škody, ne z čísel, které ve většině případů samovolně určí kolektivní správce majetkových práv díla.

Postupným uvolňováním zákonů bychom chtěli dosáhnout toho, aby komerční využití díla bylo možné po pěti letech od zveřejnění a nekomerční využití bylo zcela legální.

Doba trvání majetkových práv

Současná právní úprava:

po dobu života autora a 70 let po jeho smrti. U děl spoluautorů se doba trvání majetkových práv počítá od smrti spoluautora, který ostatní přežil. Majetková práva k anonymnímu a pseudonymnímu dílu trvají 70 let od oprávněného zveřejnění, jestliže je však autor takového díla obecně známý, nebo se autor veřejně prohlásí, trvají taková majetková práva jak je uvedeno shora. Majetková práva ke kolektivnímu dílu trvají 70 let od zveřejnění. U audiovizuálních děl se pak doba trvání majetkových práv počítá od smrti posledního

preživšího z následujících osob: režisér, autor scénáře, autor dialogu, skladatel hudby pro toto dílo. Doba trvání majetkových práv se počítá od 1 dne roku následujícího po roce, v němž nastala rozhodná skutečnost pro její počítání.

Náš návrh na změnu:

Podle ČPS jsou tyto lhůty příliš dlouhé a měly by se zkrátit. Přesná doba, na kterou se má doba ochrany díla zkrátit, bude předmětem veřejné diskuse.

Poplatky kolektivnímu správci autorských práv (OSA) z prázdných médií.

Současná právní úprava:

V současné době se platí ze všech prodaných datových nosičů (CD, DVD, paměťové karty do fotoaparátů, pevné disky pro počítače) a rozmnožovacích strojů (Vypalovačky na CD/DVD, kopírky, tiskárny) autorské poplatky. Autorské poplatky platí také podnikatelé, kteří ve své provozovně mají přístroj pro příjem televize nebo rozhlasu.

Náš návrh na změnu:

Podle ČPS jsou poplatky kolektivnímu správci z datových nosičů a rozmnožovacích strojů nemorální a je nutné je zrušit, stejně jako poplatky za TV a rozhlas ve firmách.

Nemožnost používat neoriginální nosič (CD) při veřejné produkci.

Současná právní úprava:

V současné době není možné používat neoriginální CD po veřejnou produkci. Například když někdo požádá provozovatele o zahrání oblíbené skladby, kterou si na akci přinesl.

Náš návrh na změnu:

Podle ČPS je pro autory dostatečná odměna za veřejnou produkci obsažena v poplatku, který platí provozovatel z každé pořádané akce. Na těchto akcích by tedy mělo být možné bez postihu použít i neoriginální nosič.

Reforma veřejné správy

Cílem reformy veřejného sektoru je vytvoření moderní, efektivní a maximálně transparentní státní správy.

Úvodem

Problémy, které vidíme ve státní správě, lze rozdělit do dvou hlavních skupin:

- problémy procesního rázu, tedy obecné chyby v činnosti státní správy
- problémy se zaváděním informačních technologií do státní správy

Problémy procesního rázu

- Chceme významně zprůhlednit státní finance. Podporujeme vznik transparentního systému státních účtů a státní pokladny, tedy vytvoření transparentního účetnictví státní správy i jednotlivých samospráv. Jsme přesvědčeni, že otevřenost je nejlepším lékem na všudypřítomnou korupci a plýtvání. Naše strana jde příkladem, a proto jako jediná strana v ČR má transparentní bankovní účet.
- Přestože existuje zákon o svobodném přístupu k informacím, než se občan k dané informaci dostane, stojí ho to mnoho času a úsilí. Chceme prosadit, aby byly automaticky a povinně zveřejňovány na Internetu veškeré informace, dokumenty i smlouvy, které přímo nepodléhají utajení nebo nejsou osobního charakteru.

- Jsme přesvědčeni, že za nekvalitní rozhodnutí ve státní správě může buď neschopnost úředníka, korupce nebo nekvalitní zákony. Pakliže bude ve státní správě fungovat institut osobní zodpovědnosti za každé rozhodnutí (jak je zcela běžné v soukromé sféře), věříme, že spolu s předchozím bodem se podaří korupci i plýtvání minimalizovat.
- Chceme prosadit zrušení rozdělení samospráv podle funkce daného úřadu. Neexistuje podle nás důvod, proč bychom (podobně jako například v bance) nemohli s jedním úředníkem vyřídit veškerou agendu, kvůli které dnes musíme navštěvovat několik odborů. Podporujeme proto systém tzv. CzechPointů, ale chceme aby CzechPointy byly časem plnohodnotnou náhradou přítomnosti na úřadech.
- Státní správa a samospráva by měla informaci od občana získat pouze jednou, poté ji na vhodná místa distribuovat sama. Občan by neměl dělat úředníkům pošťáka.
- Stát by měl všude kde to jde vystupovat proaktivně, tedy snažit se řešit potenciální i reálné problémy občana v maximální míře bez jeho vlastního přičinění (například automatické vydání dokladu).
- Jako další podmínku dobrého výkonu státní správy vidíme v zabránění dalšího odsunutí platnosti Služebního zákona. Bez platného služebního zákona jsou úředníci jenom loutkami politiků.

Věříme, že tyto hlavní body by mohly přispět k tomu, aby se vztah občana a státu daleko více podobal vztahu firmy a zákazníka.

Problémy se zaváděním informačních technologií

- Přestože úřady po celé zemi vykonávají prakticky identickou činnost, nebyla dosud provedena procesní analýza která by definovala pro každý úřad kompletní seznam služeb pro občany, a pro tyto služby navrhla informační procesy které je podporují.
- Počítače zaváděné do státní správy dnes z velké většiny pouze nahrazují psací stroje, není využíváno jejich klíčových výhod, tedy počítačové podpory výměny dokumentů a informací, pouze umožňují rychlejší množení papírových dokumentů.
- Neexistuje jednoduchý způsob, jakým by se občan mohl dozvědět co vše musí udělat, potřebuje-li něco vyřídit na úřadě (např. stavební povolení), a do kdy bude věc vyřízena. Příslušné informace by měly být k dispozici na webu úřadu s možností si danou službu objednat.

Cíle, kterých má být reformou dosaženo

- Veškeré možné formuláře budou k dispozici v elektronické interaktivní podobě a budou se předvyplňovat maximálním možným množstvím informací. Osobní přítomnost občana na úřadě bude minimalizována, maximum vyřizování bude probíhat elektronicky.
- Všechny informace a objednávky služeb státní správy i samosprávy, stejně jako elektronická podatelna, budou centralizovány na jednom internetovém portálu.
- Bude rozšířena a modifikována funkce stávajících CzechPointů tak, aby zcela tyto nahradily kontakt s jednotlivými úřady na běžné bázi (tedy vyřizování běžné agendy, kromě řešení specifických problémů), CzechPointy budou přítomny na každém

místním úřadě jako hlavní komunikační prostor pro klienty, a stanou se místy pro veškerý styk s jakýmkoliv úřadem, od místního obecního úřadu až po ministerstva.

- Samospráva i státní správa budou nezávislé na lokalitě, bude tedy možnost přijít na kterékoliv kontaktní místo bez závislosti na místě bydliště, v obecním úřadě bude moct být vyřízena stejná agenda jako ve velkém městě.

Přímá demokracie a decentralizace moci

ČPS považuje za nutné využít prvků přímé demokracie jako způsobu přiblížení správy věcí veřejných občanům.

Za nejdůležitější prvky přímé demokracie považujeme především

- závazné obecné referendum organizované na základě petice občanů,
- přímou volbu vysokých státních úředníků a manažerů na vysokých pozicích (prezidenta republiky, ředitele ČT, ČRo, NKÚ, ÚOHS, úřadu hlavního hygienika apod.)
- úpravu pravomocí představitelů samosprávy (hejtmanů, starostů), tak aby byla umožněna jejich přímá volba občany.

Požadujeme, aby občané měli prostřednictvím referend stejné právo rozhodovat jako jejich poslanci a zastupitelé.

ČPS požaduje odvolatelnost všech veřejných představitelů volených občany v přímé volbě, stejně tak i posílení pravomoci senátu v podobě možnosti neodvolatelného veta rozhodnutí poslanecké sněmovny.

Jako naplnění požadavku ČPS na existenci malého, efektivního a výkonného státu požadujeme maximální přesun pravomocí na místní úroveň.